

Foto: Anders Stahl

Müller Staffan
Zinkvägen 5
793 41 INSJÖN

HF 2003

Fåglar i Leksand

En tidskrift av Leksands Fågelklubb

Nr 3 År 2003

<http://fagelklubben.leksand.nu>

På vandring genom Thailands regnskogar...

Redaktion

Ansvarig utgivare:

Staffan Müller 070-322 23 45

Redaktör/Layout

Bogdan Persson 0247-154 76

Bergvägen 3B

793 32 Leksand

e-post: bogdan.persson@telia.com

Redaktion:

Bogdan Persson 0247-154 76

Lars Nilsson 0247-333 92

Sören Stenberg 0247-349 93

Medlemsregistret:

Henry Pollack 0247-409 64

Klockarvägen 4

793 41 Insjön

e-post: zyq693p@tinet.se

Utgivning och medlemskap

Tidskriften utges av Leksands Fågelklubb och utkommer med 4 nummer per år, varav 2 tidningar och 2 programblad.

Pris: 30 kr

Medlemmar erhåller tidskriften gratis.

Medlemskap i Leksands Fågelklubb kostar 100 kr/år

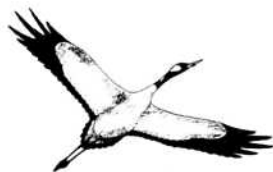
Familjemedlemmar och ungdomar (ej fyllda 21 år) betalar 30 kr/år

Avgiften sätts in på

Pg 438 26 34-6 eller

Bg 456-4373

c/o Leksands Fågelklubb

Innehåll

3. Ordföranden har ordet
4. Vinterfåglar i Leksand
5. Hur man inventerar kungsörn vid åtel
16. Fågelklubben mot Thailand
18. Ring-Nytt
19. Facit för örntufodringen 2002/2003
20. Nepal, fågelrike i Himalaya (del 2)
25. Invigning vid Gryssen
26. Pilgrimsfalken erövrar Sverige
29. Projekt tretåig hackspett startar
30. Falkhona adopterade flygfärdiga ungar
32. Mitt vackraste minne
34. Runde med Leksands Fågelklubb
35. Leksands backsvalor inventerade, år 2003
36. Natursnokarnas sida
37. Hjärtligt välkomna nya medlemmar
38. Hemsidan
39. Organisation

Hjälp oss att skydda värdefull natur i Leksand!

Leksands naturvårdsfond

Pg. 449957-0

Ordföranden har ordet...

Eländig årstid i sikte

Text & foto: Staffan Müller

Ännu finns staren och koltrasten kvar i trädgården. Kanadagåsflokkarna vittnar också om att det fortfarande är höst. Men, när snön ligger sig är det i stort sett bara fågelbordet som kan uppmuntra till naturupplevelser. Det är i och för sig inte så bara, vi har ju gråspett och gråsiska att se fram emot. Men grått är det och uppenbarligen skall det vara grått!

Jag tycker att vinterskådningen i naturen skall förena nytta med nöje. Anders Ståhl är på jakt efter tretåig hackspettsrapporter och Agnetha Joon-Timblad är ute i samma ärende, fast med lavskrikan som objekt. Utbredningskännedomen är otroligt viktig för dem i deras samarbete med skogsvårdsstyrelsen och markägare. Därför föreslår jag att alla naturintresserade hjälper Anders och Agnetha med rapportering av dessa gammelskogens innevanare. Slå dem en signal och få tips om attraktiva områden att utforska.

På fågelfronten har det kanske inte hänt så mycket i höst. I fjol kunde vi glädjas åt en vitvingad tärna i Limsjön och invasion av häger. I år är det tunnare rapportering. Glädjande är dock att havsörnen är tillbaka i Insjön. Den rapporteras dagligen från Dragsängarna och sågverksområdet. Håll ögonen öppna så kanske inte hösten/vintern blir så grå som jag förutspått.

Lite dystrare har dock livet blivit, i saknaden av en naturvän av det ovanligare slaget. Jan Danielsson har ju, som alla vet, gått bort och tomheten i TV-rutan är slående. Jan var allas vän och det var kanske vännerna som till slut fällde

honom. Han insåg sitt värde för andra, men glömde sannolikt bort sig själv. Leksands fågelklubb värvade honom till invigningar, föredrag och reportage, med syfte att förmedla påtryckning i fågelskyddsärenden. Och han lyckades med allt. TV-filmen om Limsjön lade grunden för projektet att fullfölja restaureringen av våtmarken. Det var Jan som mötte kommunstyrelsen i samband med att Limsjön kom upp på dagordningen. Det var han som lockade 500 Leksandsbor till invigningen av vandringsleden etc etc.

Tack Jan Danielsson

Förlåt familjen Danielsson, för att vi liksom alla andra utnyttjade Jans utstrålning och kraft i eget syfte! Vi skulle så väl unnat honom att glädjas åt den svarta storken och lappugglan vid Lundbjörken, eller rödspovens spel vid strandängen i Tibble eller skogslämmelns framfart i den lummiga mossan vid Kollsjön, utan mikrofon eller bildvinklar i tankarna. Då kanske han fortfarande funnits kvar och kunnat glädjas åt allt som finns där ute.

Tack Jan, för att vi andra får vandra i terrängen som Du i allra högsta grad var med om att skydda!

Vinterfåglar i Leksand

Staffan Müller

Leksands kommun har åtta naturreservat som är mycket värdefulla för fågellivet. Leksands fågelklubb har för avsikt att mata de övervintrande fåglarna hela nästkommande vinter i reservaten. Det innebär att vi tänker på bland annat tofsmes, svartmes, talltita, entita, stjärtnes, gråspett, tretåig hackspett, gråsiska, stenknäck, lavskrika, sparvhök etc.

De områden som gäller är:

- Storön
- Hundhagen
- Åhlmans minnesskog
- Limsjön
- Storheden
- Gryssen
- Nybodalen
- Kägelberget

Eftersom vi avser att utfodra med solrosfrö, havre och hampfrö samt talg och späck under åtta månader, förstår Du att vi måste be medlemmarna om hjälp att sponsra projektet. Alla slantar går till inköp av foder eftersom alla övriga omkostnader redan är finansierade. Sätt in Ditt bidrag på Fågelklubbens postgiro nr 438 26 34 – 6 om Du vill stödja arbetet för att hjälpa fågelbordets fåglar i vinter!

Gråspett (*Picus canus*)

Foto: Sören Stenberg

Gråsiska (*Carduelis flammea*)

Foto: Sören Stenberg

Rapport kommer i följande nummer av "Fåglar i Leksand".

Tack på förhand!

Staffan Müller/070-322 23 45,
staffan.muller@leksand.se

Hur man inventerar kungsörnen vid åtel

Text & foto: Bogdan Persson*

Sedan mitten av nittiotalet har Leksands Fågelklubb årligen räknat och redovisat antalet örnar som har besökt utfodringsplatsen under vinterhalvåret. En förutsättning för att man överhuvudtaget kan göra detta är de betydliga variationerna i dräkten som förekommer hos våra örnar. Det är skillnad på örn och örn. Detta har omnämnts åtskilliga gånger i FiL. Men hur ser dessa skillnader ut och hur man går till väga rent praktiskt, har inte varit lika klarlagt. Ämnet är i allra högsta grad värt en egen artikel. Inventeringen kräver tid och tålamod. Men för att insatsen ska ge optimalt resultat krävs att man går metodiskt fram. Det gäller att lära sig vad man ska titta på, hur man ska sortera resultaten och ta hjälp av rätt utrustning.

Men vi börjar med objekten för det hela - örnarna. Eftersom havsörnen är mycket ovanlig vid utfodringsplatsen här i Leksand, har vi endast ytterst begränsade erfarenheter av arten. Följande redovisning kommer således uteslutande att gälla kungsörnen, även i de fall då enbart ordet "örn" används. Eftersom vi här talar om inventering från gömsle, kommer enbart detaljer som är nyttiga för denna typ av inventering att behandlas. Vi kommer således inte att titta på exempelvis

vingundersidorna hos flygande örn. Vi tittar på sådant som ses hos sittande örn.

Då man talar om skillnader i dräkt mellan olika individer hos kungsörnen, måste man ha i åtanke att det rör sig om två olika typer av skillnader: Åldersrelaterade skillnader och individuella dräktvariationer. Båda är i högsta grad viktiga för att skilja åt individerna och räkna örnar vid en åtel. Vi ska ta oss en närmare titt på de båda...

Foto: Sören Stenberg

Karta över kungsörnens fjäderdräkt hjälper dig att förstå texten på sidor som följer

* där ej annan fotograf uppges

Åldersrelaterade dräktkaraktärer hos kungsörn

Som tidigare nämnts varierar kungsörnens dräkt, beroende av individens ålder.

I fågelböcker finns vanligen en grov indelning i tre åldersgrupper:

- *Juvenila (första levnadsåret, dvs. ej ett år fyllda)*
- *Subadulta (från andra levnadsåret, till ca sjätte levnadsåret, dvs. fyllda ca 5 år)*
- *Adulta (köns mogna örnar, från en ålder av ca 6 år)*

Av praktiska skäl kommer örnarnas ålder framöver i artikeln att betecknas som 1v (dvs första vinter), 2v, 3v osv. Det lämpar sig bättre då vi talar om örninventeringar vintertid. Örnar ruggar dessutom i huvudsak sommartid så att dräkten ser i november ut ungefär lika som den kommer att se ut i mars månad följande vår.

Vad kännetecknar olika åldersgrupper?

Juvenil dräkt: 1V Detta är den enda av de tre stora åldersgrupperna som omfattar örnar av enbart en generation, dvs. endast örnar under första levnadsåret (1V). Det är också den åldersgrupp som är lättast att säkert åldersbestämma men, som vi senare ska se, också den åldersgrupp där individuella dräktvariationer är minst.

En juvenil kungsörnsdräkt kännetecknas av en kombination av följande dräkt detaljer:

- Övre vingtäckare och kroppsfjädrar har färgen av mörk choklad. Om ljusa, eller vita fläckar syns, så beror det på att dräkten ligger i oreda så att de ljusa fjäderbaserna "tittar fram". Egentligen räcker denna enda detalj – enhälligt mörka övre täckare- för att åldersbestämma en juvenil örn, men notera även följande detalj.

- Stjärten är vit, med ett svart band längst ut.

Subadult dräkt: Ca 2V till 6V, men ser inte likadan ut under hela perioden, utan genomgår förändringar. Med hjälp av dessa variationer, kan man få en fingervisning om örnens exakta ålder (se längre ner - Åldersbestämning av kungsörn, enligt Tjernberg & Landgren), även om långt ifrån alla örnar följer mönstret strikt. Variationerna är vanliga och generellt kan man

Juvenil kungsörn: Mörkt helhetsintryck (mörka täckare), vit stjärt med svart terminalband.

säga att ju äldre örnen blir, desto svårare blir det att åldersbestämma den korrekt.

En subadult kungsörn kännetecknas av en kombination av följande dräkt detaljer:

- Övre vingtäckare har alltid en blandning av ljusa och mörka fjädrar. De fjädrar som är ljusa (blekta) är de som örnen haft en längre tid (oftast längre än ett år), medan de som är mörka, är relativt nya.
- Stjärten kan se ut som hos juvenil

Foto: Sture Orrhult

Subadult kungsörn: Varierande inslag av ljusa (blekta) täckare och vit stjärt med svart terminalband. (Hos äldre subadulta kan ett antal mörka bandade stjärt pennor finnas)

örn (vit med svart band längst ut), men kan även ha en del pennor som är adultfärgade, dvs. mörkare och tvärbandade. Normalt blir de mörka pennorna fler, med tilltagande ålder.

Adult dräkt anläggs ungefär då örnen blivit köns mogen (ca 6-7V) och bärs livet ut. Även denna dräkt varierar med åren, men det går inte längre att dra några slutsatser om örnens exakta ålder utifrån dessa variationer. Man får nöja sig med att konstatera att örnen är minst i sitt sjunde levnadsår.

- Övre vingtäckarna liknar de subadultas, alltså består de av såväl ljusare som mörkare fjädrar i varierande andelar.
- Stjärten saknar vita pennor med svart

Adult kungsörn: Inslag av ljusa (blekta) täckare på vingovansidorna och mörk tvärbandat stjärt.

band längst ut. I stället är hela stjärten tvärbandad och mer eller mindre mörk. Undantag förekommer dock ibland och adulta örnar kan vara påfallande lika de subadulta.

Åldersbestämning av kungsörn, enligt Tjernberg & Landgren

Då man talar om kungsörnens ålderskaraktärer, går det inte att förbigå Martin Tjernbergs och Thomas Landgrens studie om åldersbestämning. Eftersom vi redan klargjort utseendet av de juvenila (de är ju alltid i sitt första levnadsår) och vi har konstaterat att de adulta inte går att åldersbestämma närmare, så återstår då de subadulta. Vi ska göra en något förenklad analys av örndräkter från andra till sjätte vintern, enligt Tjernberg & Landgren. Det som är mest intressant för åldersbestämningen är fortfarande övre vingtäckare och stjärt.

2-a vintern: Örnen har fortfarande inte ruggat särskilt många vingtäckare, men fjolårets täckare har blekts och örnen är ofta påfallande ljus där. Några, oftast få täckare är dock nyruggade och den ljusa vingen har således en del mörka "prickar och fläckar". De större täckarna är oftast helt oruggade och av en generation (en färg). Stjärten är normalt helt lik den hos juvenil kungsörn (även om undantag förekommer redan här och vi har i Leksand haft örn som redan i denna dräkt haft några adultliknande stjärtpenor).

Ovan: 2V. Mycket ovanlig stjärtteckning för denna ålder.

Höger: Typiskt tecknad örn i 2V dräkt. Båda är ringmärkta, med känd ålder.

Foto: Lars Lagerkvist

3-e vintern: Nu är de flesta övre täckarna nyruggade och örnen ser mycket mörk ut, ibland rentav förbryllande lik de juvenila. Några få blekta mellersta täckare (de få som ruggats året innan och nu blivit blekta) avslöjar dock alltid en 3-e vinterns örn. Mindre täckare (knogarna) är till stor del blekta, till skillnad från 1v som är helmörk där. En typisk 3V har dessutom oftast kvar några av de större täckarna från första dräkten. Dessa är då slitna och bleka och örnen uppvisar ett ljust "fönster" där, oftast i mittenpartiet. Stjärten är normalt fortfarande ung-fågellik.

Foto: Lars Lagerkvist

Typisk kungsörn i 3V dräkt. Ringmärkt med känd ålder.

4-e vintern: Eftersom vingtäckarna fortsätter att ruggas vart annat år och de flesta är ruggade året innan, så blir de flesta oruggade i fjärde dräkten och således bleka. Dräkten är snarlik 2V. För varje år som går faller dock fler och fler fjädrar "ur takt" och ruggas under "fel år". Följden blir att andelen ljusa fjädrar är mindre i fjärde dräkt, än hos andra dräkt. Örnen i denna dräkt är således mörkare än 2V örn, men fortfarande dominerar ljusa täckare. Större täckare visar flera generationers fjädrar och skiftar således i flera nyanser (tämligen jämnt färgade hos 2v). Någon mörk mellersta stjärtpenna är vanligare i denna dräkt, än i de tidigare, men ofta förekommer inga mörka stjärtpenor alls. (Mörk stjärtpenna är ytterst ovanligt i 2V, men undantag finns. Se sida 8)

4:e vintern. Ringmärkt med känd ålder.

5-e vintern: Här börjar ofta blandningen av ljusa och mörka täckare närma sig 50 % var, men om några dominerar så brukar det vara de mörka (ojämnt år). Stjärten har normalt några adulta, bandade penor. De penor som först blir adultfärgade är normalt de två mellersta och resulterar i en "stenskvättestjärt" (detta gäller oavsett vilket år örnen börjar anlägga dessa).

5:e vintern. Ringmärkt örn, med känd ålder.

6-e vintern: Många är redan nu mer eller mindre adultfärgade. Det är tveksamt om man kan dra några slutsatser ur förhållandet mörka/ljusa täckare. Enbart någon kvarvarande ljus stjärtpenna med mörkt band längst ut, ger en vink om att örnen troligen inte är helt adult. Vi har kommit till åldersbestämningens riktiga gråzon och längre än så kommer vi inte... Alla äldre örnar är helt enkelt enbart "adult".

Ringmärkt örn i 6:e vintern. Utan ringavläsning skulle man enbart kunna misstänka åldern, men rester av vitt på stjärten (syns ej bra på bilden) kan ge en ledtråd.

Individuella dräktvariationer hos kungsörn

Då vi talar om individuella dräktvariationer, talar vi om skillnader i utseende som inte har något med ålder att göra. Dessa skillnader kan man säga finns över hela örnen, men är lättare att se i vissa delar av dräkten. De är av avgörande betydelse för att åtskilja olika individer av samma ålder.

Övre vingtäckare och stjärt- viktigaste kännetecken

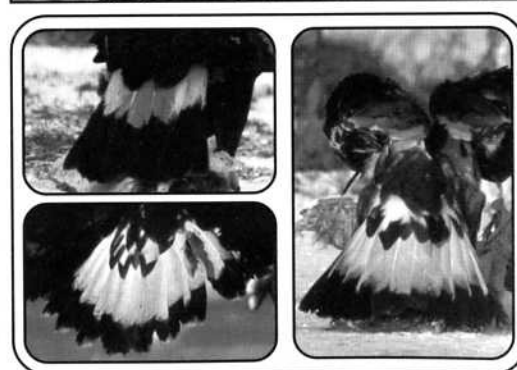
På samma sätt som vi har koncentrerat oss på stjärt och övre vingtäckare då det gäller åldersrelaterade variationer, kommer vi även här att koncentrera oss på just dessa partier i fjäderdräkten.

-Övre vingtäckare: Även om exempelvis örnar under sin andra vinter har övervägande ljusa vingtäckare, så har olika individer alltid olika fördelning av de mörka fjädrarna i dräkten. Vi tittar alltså på mönster som bildas utav ljusa och mörka täckare på vingarna. Man brukar tala om större, mellersta och mindre täckare (se bild, sida 5). Samtliga dessa förändras och bildar olika mönster, men i regel ruggas mindre fjädrar ofta. De allra största (ving- och stjärt pennor kan ibland sitta kvar i 4 år(!) När det gäller täckare så bärs de i regel i två år, men en del kan ruggas efter ett år (vanligen mindre), andra får hänga kvar i 3 år (oftast de större). För att åtskilja individerna behöver vi inte hålla koll på detta. Vi nöjer oss med att konstatera att ruggningen av vingtäckare sker olika hos olika individer och gör dem på så sätt lättare att skilja åt.

-Stjärten: Det finns inte två örnar som ser lika ut, brukar jag säga. Vi kommer väldigt långt med att enbart titta på örnens vingtäckare. Dock finns det örnar som är bra snarlika där och följaktligen svåra att skilja åt. Detta gäller i synnerhet gruppen juvenila. Hur skiljer man då på två ungor som båda är hopplöst mörkfjädrade? Svaret är oftast - stjärten! Det mörka bandet som finns längst ut på yngre örnars stjärt är inte rakt

Ovan och nedan: Två örnar av samma ålder (3V)
Notera skillnader på täckarna.

Exempel på stjärtteckning hos unga örnar

"avskuret". Kanten mellan vitt och svart på stjärten bildar alltid ett mönster som är unikt för varje örn. Detta är ungorens "fingeravtryck". Dessutom varierar ofta bredden på detta band väsentligt, vilket underlättar det hela. Vid inventering försöker vi alltid få bilder på de olika örnars utbredda stjärt. När det gäller juvenila örnar är detta mer eller mindre nödvändigt för att hålla isär de olika individerna. Även för äldre örnar är stjärten deras "fingeravtryck", men tack vare att de varierar mer i utseende i övrigt, så är inte stjärtens teckning lika nödvändig att få med på bild. Likväl fotograferas samtliga örnars stjärt, om tillfälle ges.

Övriga skillnader i utseende

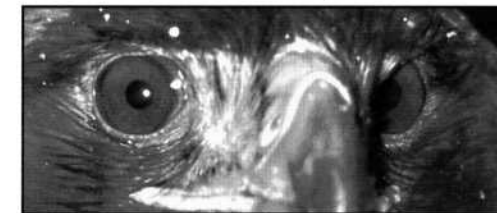
Vid sidan om variationer som ses på övre vingtäckare och stjärt finns det en del andra saker man kan titta på:

-Hjässa: Kungsörnens gyllenbruna hjässa varierar såväl i färg (från ljusbrun till gyllenfärgad) som i utbredning (ibland börjar den långt ner på pannan, ibland först högt upp på hjässan). Dessa karaktärer används ibland för att skilja åt juvenila örnar, men sällan hos äldre individer, då dessa har betydligt bättre karaktärer att titta på (täckare och stjärt).

Färgton och utbredning av det gula på hjässan varierar avsevärt

-Ögonfärg: Ögonfärgen är egentligen både åldersrelaterad och individuell. Enligt min erfarenhet har juvenila örnar alltid mörka, kastanjbruna ögon och ögonfärgen kan därmed betecknas som åldersrelaterad. Hos äldre örnar, däremot, är ögonfärgen individuellt betingad. Vissa har förmodligen kvar kastanjbruna mörka ögon, livet ut. Andra ändrar färgen och det väsentligt. Örnen kan ha röda ögon, orange, bruna, ljusbruna, gröna, gulgröna, gula, riktigt guldfärgade, eller helt ljusgråa. Det enda jag inte kan påminna mig om att ha sett är ögon i blå toner. Ögonfärgen kan vara av viss hjälp till att skilja åt snarlika individer, men trots allt används den ganska sparsamt pga. vissa praktiska svårigheter - Man behöver riktigt bra närbilder av örnen för att kunna se dess ögonfärg på bild. Visserligen kan man nöja sig med att kontrollera ögonen genom tubkikare och enbart anteckna färgen, men problem uppstår då samma örn ses under olika ljusförhållanden.

Ögonen är ofta kastanjbruna, men hos äldre örnar varierar färgen kraftigt. Jag hoppas återkomma i ämnet då jag fått tillgång till bra färgbilder på örnögon.

-Skavanker: Ibland ser man örnar med brutna ben, ben som läkt ihop fel efter ett brott, brutna klor, eller andra skavanker. Vi har till och med haft enbent örn i Leksand. Sådana karaktärer är också av hjälp för att skilja åt individerna. Ser man en enbent örn, behöver man inte ens ha bild på den för att kunna räkna in den. Det är knappast troligt att ytterligare en liknande örn dyker upp under vinterns lopp.

Örnens vänstra ben har läkt ihop fel, efter ett tidigare brott. Därav den onaturliga sittställningen. Ett bra kännetecken.

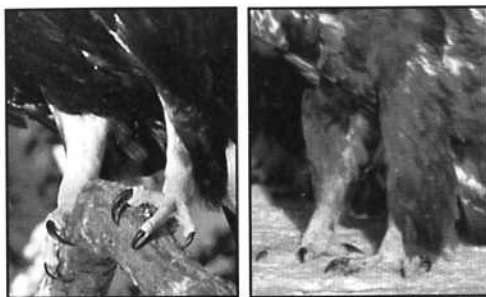
-Näbbstorlek: Detta är egentligen mest en könsskarakteristik och dessutom en osäker sådan. Honor har vanligtvis grövre näbb i förhållande till sin storlek. Ibland kan man ana att örnen är av det ena, eller andra könet, men det är sällan det känns säkert. Ur inventerings-synpunkt är denna detalj av föga värde.

Smäcker näbb indikerar hanne. Grov näbb - hona (infällt). Jämför även örnen ovan.

-“Byxor” och “strumpor”: Med “strumpor” avses här den delen av foten som en eventuell ring sitter på. “Byxor” är de fjädrar som är fästa vid låret och hänger nerför benen. Färgen på dessa är ganska varierande. Vanligen har ungfåglar vita “strumpor”. Hos äldre är de normalt mörkare. Ibland förekommer rikligt med “snöflingor” på “byxorna”. Självt har jag

sällan ägnat större uppmärksamhet åt dessa båda detaljer. Det är svårt att hitta mönster då fjädrarna på “byxorna” är ganska fluffiga och rör sig ständigt, medan “strumporna” oftast är övervägande dolda (antingen under “byxorna”, eller i skuggan av örnens kropp). Det finns bättre detaljer att titta på.

Vita “strumpor” är vanliga hos ungfåglar (IV), men variationer förekommer.

-Ringar: Sist men absolut inte minst dyker ibland ringmärkta örnar upp. Lyckas man läsa av numret, är saken klar. Inga ytterligare detaljer behövs. Eftersom många örnar numera bär färgringar (olika kombinationer av färger, beroende av ålder och ursprungsområde), räcker det ofta att enbart delvis läsa av den. Man får tänka till lite så blir även oavlästa ringmärkta örnar inräknade i inventeringen.

Exempelvis: Två ringmärkta har blivit helt avlästa vid åteln under vintern. En subadult

Örnringar kan läsas av från gömsle, med hjälp av tubkikare

med enbart blank ring och en annan subadult, med röd ring på höger fot och röd/orange på vänster. Man har även läst av nummerkoder hos dessa två. Ytterligare tre gånger sågs ringmärkt örn, men dessa har inte lästs av fullständigt: En hade enbart blank ring, men var adult och därmed ej samma som ovan. En subadult hade blank ring, där de få siffrorna som lästs av inte stämmer med subadulten ovan. Det är en fjärde örn. En annan subadult, med enbart röd ring sedd på höger fot, kan inte räknas in eftersom det skulle kunna vara den avlästa subadulten ovan. Vi kan alltså räkna totalt 4 ringmärkta individer, varav endast två fullständigt avlästa. Ungefär så får man kalkylera. Lite klia sig i huvudet och tänka till, blir det alltid...

Hjälpmedel

En inventering skulle inte fungera utan rätt hjälpmedel. Självfallet måste man ha ett bra gömsle, med värme och gärna en varm sovsäck att sitta i, samt fika. Man måste göra det bekvämt för sig, eftersom örninventering vanligtvis innebär hela dagar i gömslet. För själva inventeringen behöver man dessutom

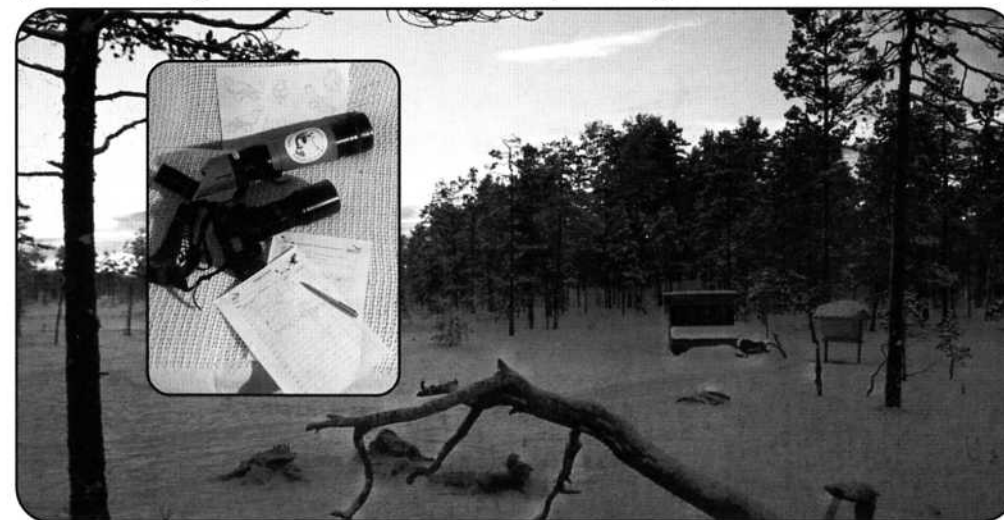
ytterligare en del hjälpmedel. De viktigaste i sammanhanget är:

– **Tubkikaren** hjälper en att se detaljer i dräkten och framför allt, att läsa av ringmärkta örnar.

– **Kamera med teleobjektiv** dokumenterar allt. Från och med denna vinter har jag helt gått över till digitalkamera för att inventera. Ordinarie kameran följer med, men enbart för att ta eventuella “skönbilder” då ljusförhållandena är riktigt goda.

– **Papper och penna:** Man måste notera hela tiden, samtidigt som man fotar. Att komma hem med flera rullar film och tro sig i efterhand kunna reda ut vilken örn är på vilken bild, är att bedra sig själv.

– **Schabloner med örnar** används då ljusförhållandena inte tillåter fotografering (sent på kvällen, eller tidigt på morgonen). Man skissar in detaljer som gör det möjligt att känna igen örnen senare. Personligen använde jag mig väldigt mycket av dessa schabloner förr om åren, men numera gör jag det endast undantagsvis. Framst för att digitalkameran tillåter fotografering även i mycket svagt ljus.

Ett bekvämt gömsle behövs, eftersom man sitter från gryning till skymning. De viktigaste hjälpmedlen är tubkikare, kamera, papper och penna.

Inventeringsteknik och arkivering

Under årens lopp har örninventeringstekniken ändrats, eller ska vi säga utvecklats. Det första året som vi gav oss på denna typ av inventering, vintern 95/96 (Sören Stenberg och jag), var det kamera och blankt papper som gällde. Man fick rita örnar bäst man kunde (eller inte kunde) då ljuset var för svagt för örnfotografering. Sedermera fick vi tag i schabloner med förtryckta örnmallar, så att man bara behövde skissa in olika kännetecken. En avsevärd lättnad. Sen kom digitalkameran...

Skissa och fotografera

Att skissa in kännetecken har ibland sina fördelar jämfört med att fotografera. Man memorerar samtidigt som man skissar och lär sig oftast känna igen de olika individerna direkt, tack vare den tid man lagt ner på att rita. Likväl minns jag att jag en vinter ritade av samma örn inte mindre än fem gånger... en örn som jag dessutom hade bra bilder på! Det upptäckte jag först då året skulle summeras och örnarna jämföras. Vissa vill inte lägga sig på minnet...

De senaste åren har jag nästan helt avstått från att rita, då antalet örnar har blivit för stort och man hinner ofta inte med alla som är nere bara en kort stund. I stället har jag använt mig av extra ljuskänslig film, då ljuset sviktat. Filmer med ISO 200, 400, eller till och med 800.

Vintern 2002/2003 innebar en mindre revolution i och med digitalkamerans inträde i örninventeringen. Framtidens hjälpmedel är här och sedan jag provat den för första gången blev jag mycket fascinerad av alla dess fördelar. Den är användbar i betydligt sämre ljus än ordinarie kameror. Man får resultatet direkt och vet redan då bilden är tagen om den blev lyckad, eller ej. Man behöver inte spara på "film" utan det är bara att slösa. Och framför allt: Samma kväll, efter en dags inventering finns bilderna i datorn. Bara att jämföra med örnindividerna som fotograferats tidigare och lägga in eventuella nya i

ett kartotek som växer fortlöpande, under vinterns lopp. Vintern 2003/2004 kommer att bli den första då digitalkameran är med från start.

Notera

Då man fotograferar från gömsle, oavsett om man är utrustad med digitalkamera, eller "vanlig" kamera, är det ett måste att notera vad det är man fotograferar. Det är en hopplös uppgift att i efterhand rekonstruera vilken bilder föreställer vilken örn om inga noteringar finns. Noteringen kan se ut ungefär så här:

*bild 12-25, örn på sittställning, subadult
26, korp på snö,
27-30, samma örn som 12-25, nere på kött
30-44, ny subadult örn på kött... endast
vänster sida fotograferad
45-51, subadult... troligen samma som den
första (jämför)*

Sammanställa och arkivera

Väl hemma grovgranskas bilderna i datorn. De som är helt misslyckade och oanvändbara, kasseras. Det mesta sparas dock, även om bilderna inte nödvändigtvis behöver vara fotografiskt lyckade. De kanske avslöjar detaljer som inte ses på andra, estetiskt mera tilltalande bilder. Dagens alla sparade bilder blir sedan kvar i datorn som en bilddagbok

(en mapp för varje inventeringsdag) och skrivs även ut på papper som en karta med miniatyurer. På kartorna markeras därefter vilka bilder föreställer en och samma örn. Av varje individ väljes sedan den bästa bilden på höger/vänster profil, stjärtbild, samt ytterligare en "valfri" bild. Dessa fyra bilder används för att ge örnen dess "ID-papper". Fyra bilder skrivs ut på ett A4 och arkiveras i ett kartotek. Det händer självfallet ofta att man inte får bra bilder redan första gången man träffat på örnen. Man får då nöja sig med det man har och byta ut bilderna den dagen då bättre resultat åstadkommit. Sedan är det bara att gå in i kartoteket och jämföra varje örn man lyckas få på CCD-sensorn. Ny, eller redan känd? Kartoteket växer under vinterns lopp...

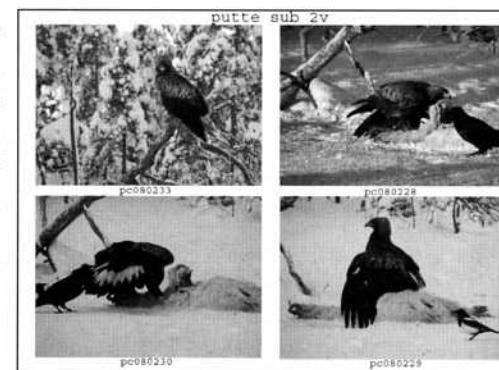
I sammanhanget måste jag även ge en eloge till den älskade och hatade datorn. Den möjliggör arkivering på ett mycket lättarbetat sätt. Utan den skulle det mesta av digitalkamerans fördelar vara borta. Tack vare e-post kan man dessutom snabbt skicka bilder och ta del av varandras resultat, på ett smidigt sätt. Ett ypperligt hjälpmedel för lagarbete på distans.

Ett stort tack...

Under åren som gått har flera av klubbens eldsjälur deltagit i inventeringen. Förutom Sören som varit min lärare från början, har jag så småningom fått hjälp av Henry Pollack och ibland Pär Lindberg och Hans Ersson. Men framför allt vill jag ändå lyfta fram den insats som görs av Pär Johansson. Under de senaste åren har han tillbringat åtskilliga hundratals timmar i gömslet och genom sitt engagemang, varit en sporre för hela projektet. Pär tar saker och ting på största allvar, men även de som inte har samma möjligheter att sitta i gömslet varje helg (så som vi ungarlar,

Kartor med miniatyurer gör det enkelt att hitta de bilder man söker.

Exempel på en örns "ID-kort": Vänster, höger, stjärt, samt ytterligare en valfri bild.

bidrar med sitt strå till stacken. Jag vill självfallet även rikta ett stort tack till alla er som hjälper till att mata örn. Utan er insats skulle inventeringen inte vara en realitet så som den är idag. Tack ska ni ha allesammans!

Ett särskilt tack för synpunkterna med denna artikel vill jag dessutom rikta till Sture Orrhult och Martin Tjernberg.

FÅGELKLUBBEN MOT THAILAND

Text & foto: Anders Ståhl

Sawadee Khrap!

Just nu pågår planeringen inför fågelklubbens resa till Thailands djungler vintern 2005. Vi hoppas komma iväg med ett gäng nyfikna Leksingar i slutet på januari. Undertecknad kommer att vara reseledare eftersom jag har besökt Thailand i ett par omgångar och då skaffat mig goda kontakter med 'Wildwatch Thailand' som arrangerar vandringar och fågelskådning i några av Thailands finaste områden. De står för hela upplägget på resan och lämnar ett totalpris inkl allt utom dricka, och därefter återstår det för mig att skaffa fram så billiga flygstolar som möjligt. Totalpriset torde landa runt 15.000:- om vi har tur, möjligen blir det lite dyrare. Men jag anser att det är värt pengarna eftersom vi kommer att få fina upplevelser i naturen.

Vad kan vi då vänta oss? Inne i skogarna och djungeln är det så annorlunda mot vad vi är vana mot, så bara att få nöjet att vandra på elefantstigar eller att hugga sig fram genom snåren är en upplevelse. Det är en ljudkuliss runt om av allehanda fåglar, apor och insekter som kan vara otroligt högljudd och intensiv. Att höra en flock "Great Hornbills" (Näshornsfåglar) skällande närma sig ovan trädtopparna

Kunniga lokalguider följer oss in i djungeln

är i klass med ylande vargar, det kan jag lova.

Det säger sig självt att det kan vara svårt att få syn på djuren i en tät djungel, men plötsligt kan man stå inför en vild elefant, en knallgrön orm eller en gibbonapa. Spänningsmomentet i skogen är stort, och ger en extra krydda!

Fågelmässigt finns väldigt mycket trevligt att erbjuda och de flesta arter är nya för oss. Många har en fantastisk färgprakt och fjäderdräkt. Näshornsfåglar, hackspettar, rovfåglar, flugsnappare, drongos, bulbyler,

papegojor, vadare mm mm. Över 900 arter! Våra guider har kännedom om när, var och hur vi bäst kommer att se dem.

Vi planerar att besöka nationalparkerna 'Erawan', 'Kaeng Krachang' och 'Khao Yai' med regnskogar, bambuskogar, grässtäpp och våtmarker. 'Khao Yai' ligger på topp fem av världens allra finaste och viktigaste nationalparker. Det kommer att bli en eller ett par tältövernattningar i djungeln, men annars bor vi bra på motell eller hotell i eller vid

naturområdena. Det blir dagsturer i mindre grupper till fots och med minibuss.

Den som har problem med värme eller att normalvandra i ibland besvärlig terräng kanske bör tänka sig för innan hon/han anmäler sig, men annars kan de flesta delta. Sjukdomar, insekter och ormar är ju sånt som kan oroa, men det är bara ett mindre problem. Möjligen kan fästingar och iglar vara jobbiga, men ingen av dem bär å andra sidan sjukdomar. Magsjuka kan man förstås drabbas av om man har otur, och malaria kan förebyggas till stor del. Skulle oturen vara framme så har Thailand en mycket bra sjukvårdsapparat!

I skrivande stund är vi redan åtta intresserade (bla Staffan Müller, Lasse Nilsson, Olle Persson och Bogdan Persson), och preliminärt

blir det deadline nästa sommar för anmälningar. Jag kan ännu inte säga om det finns något maxantal i gruppen, men jag noterar anmälningarna i turordning för säkerhets skull. Skall även försöka ordna så att de som vill kan stanna kvar för badsemester eller ta med sig familjen.

Våga och vinn!

Januari är rätt tid att åka till tropikerna och glömma kylan och mörkret där hemma. I regnskogen är det "sommar" året runt.

Se även följande plats på internet:
www.wildwatchthailand.com

Ring-Nytt

-om ringmärkta fåglar, med anknytning till Leksand

Text & foto: Bogdan Persson

Få intressanta återfynd har rapporterats sen förra numret av FiL. Men ett är av det prätigare slaget. Vi börjar med detta (Du som är intresserad av intressanta ringåterfynd, läs även artikeln på sida 26 "Pilgrimsfalken erövrar Sverige"):

1) Norsk ortolansparv i Insjön!

Den 15 maj hittade Pär-Arne Svensson i Insjön en liten fågel som hade dödskraschat in i rutan vid hans inglasade veranda. Fågeln hade flera ringar i olika färger och den omhändertogs och lämnades över till undertecknad. Jag blev rätt imponerad att man hade hittat en ortolansparv. En fågel som långt ifrån är vanlig i våra trakter. Att den sedan var ringmärkt gjorde inte saken mindre intressant. Men, att det på ringen stod Stavanger var minst sagt häpnad. Jag visste att ortolansparven var rätt ovanlig i Norge. Så småningom fick jag veta att det i vårt västra grannland häckar inte fler än ca 150 par av arten och av revirhävande hannarna är ca 75% ringmärkta. En riktig raritet alltså.

Efter kontakt med riksmuseet fick jag kontakt med ringmärkaren Svein Dale, som berättade om fågeln. Den hade ringmärkts som revirhävande hanne i norska Hedmark, Våler, den 23 maj 2001. Den var således minst tre år gammal. Återfyndsplatsen låg på nästan exakt samma breddgrad, men 174 km längre österut. Förmodligen var fågeln fortfarande på flyttning då den omkom. Ortolansparven är en relativt sen vårfågel. Mer om denna fågel kan du läsa på hemsidan, under länken läsarbrev: <http://fagelklubben.leksand.nu/insand/insand.htm>

Den första norska ortolansparven som återfunnits i Sverige. I Norge häckar det blott ca 150 par av arten.

2) Slaguggla från Siljansnäs återfunnen i Sundborn

En slaguggla som ringmärktes i Siljansnäs, den 23 maj 1999, återfanns den 26 juni 2003 i Sundborn, Hobborn, vingskadad. Ugglan avled tre dagar senare av sina skador. Ugglan var ringmärkt av Gunnar Lind.

3) Kattuggla från Rönnäs, återfanns i Kullsbjörken

23 maj verkar vara ett olämpligt datum att ringmärkas på. Även denna kattuggla ringmärktes samma olycksdrabbade datum... år 1999. Den återfanns i Kullsbjörken, i början av oktober 2003. Dödsorsaken var kollision med bil. Gunnar Lind ringmärkte.

4) Kattuggleunge från Sättra, Insjön återfanns i Hälgbö

Ugglan ringmärktes som bounge i en holk i Sättra den 11 maj 2003 och återfanns av Siv Buvall, trafikförolyckad i Hälgbö i mitten av oktober. Gunnar Lind ringmärkte.

Facit för örnutfodring i Leksand, vintern 2002/2003

Bogdan Persson

Jag blev skyldig er läsare några slutsiffror för antalet individer av örnar och andra fåglar, från örnutfodringsvintern 2002/2003... Här kommer de:

-Kungsörn: 23 (4 juv, 9 sub, 10 ad)

-Korp: (högsta dagssiffra) 63

-Havsörn: 1 (ad)

-Kråka: (hd) 5

-Duvhök: 2

-Skata: (hd) 4

Övriga siffror kring förra vinterns utfodring stod att läsa i FiL nr. 1/2003.

Foto:Sören Stenberg

Nepal, fågelrike i Himalaya! (del 2)

Text & foto: Anders Ståhl

Nöjda och glada med sceneriet vid 'Poon Hill' drog vi vidare nedåt mot ännu grönnare marker och ett intensivare fågelliv. Tidigare hade vi haft kontakt med arter som tex lammgam, alpkråkor, alpkajor, murkrypare, solfåglar, ökenstenskvätta, bergrödstjärt och min egen favorit (som jag ej har hittat något svenskt namn på); 'White-capped Water Redstart', vilka var knutna till höga höjder, berg eller steniga biotoper.

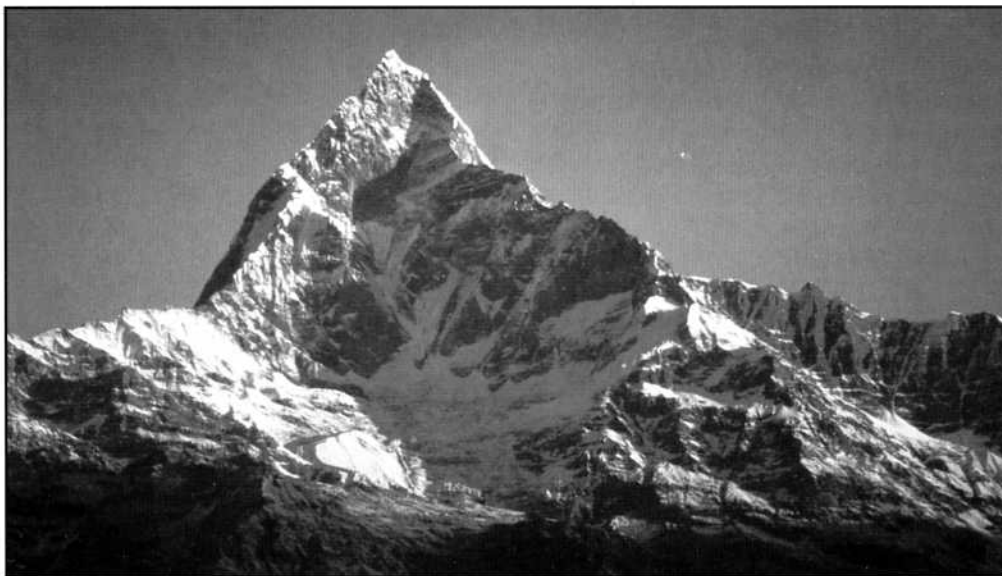
Nu kunde det plötsligt koka av fågel i buskar, träd och längs vattendrag! Ljusblå skator, knallröda Minivets, Drongos med långa kluvna stjärtar. Fåglar i alla möjliga färger och former, och den ena arten mer fantastisk än den andra. Dessutom sprang vi på Langurer vilka högljutt protesterade mot vår ankomst i deras revir. Tomas fick ett riktigt ap-grin där en stor hanne visade garnityret och skrek högt åt honom att hålla sig undan.

Efter att ha haft fantastiskt väder hela vandrigen började nu de första molnen torna upp sig och plötsligt fullkomligt vräkte regnet ner. Tack och lov var vi då redan inomhus på ett halvruddet hotell utan vatten och el. 'Fish-tail' försvann som en vålnad bland molnen alltmedan vi skrev dagbok och åt kex innan läggdags.

På morgonen låg nysnön över topparna som vi passerat och vi fick höra att det var mycket snö vid 'Poon Hill' och att sikten var lika med noll... Vi hade haft tur!

Civilisationen

Från denna punkt lämnade vi 'vildmarken', och vandrade istället genom en enda radda av

Himalayabergens storslagna skönhet lämnar ingen oberörd

Rostand (*Tadorna ferruginea*)

byar och odlingslandskap. Ju närmare Pokhara vi kom desto skitigare och fattigare upplevde vi byarna. Ungarna tiggde och lekte bland stinkande sopor och husdjur av alla de slag. Vi anlände till den sista anhalten innan Pokhara, och härifrån hade vi en otrolig utsikt över både stan och 'Fish-tail' i hela sin prakt. Vilket otroligt berg! Osannolikt mäktigt när vi nu såg det från bas till topp i det rosa kvällsljuset.

Vi avslutade kvällen med att spela kort med våra vandringskamrater. Jodå, det går bra att spela femkort även på nepalesiska!

Sista biten innan vi kom fram gick vi genom ett stycke skog som var så nära regnskog man kan komma och det fullkomligt sjöd av fågel! Allsköns arter drog runt i skogen och jag blev fast därinne medan de andra gick ifrån mig så att jag senare fick lägga benen på ryggen för att hinna ikapp in mot stan.

12 dagars vandring var så till ända och vi hade

rygsäckarna fulla av upplevelser, intryck och dia-film.

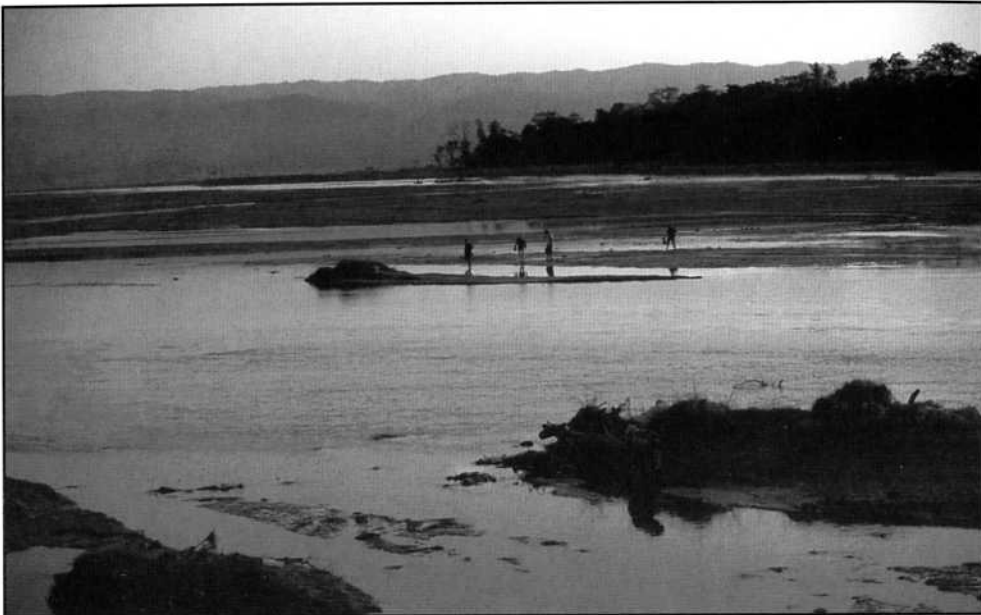
Kan erkänna att det var skönt att kliva in på rummet, ta en varm dusch och gå iväg till en riktig restaurang för en kall Cola och en pizza.

Magsjuka

Mindre skönt var den magsjuka som drabbade mig på natten! Jag fick nästan 40 graders feber och kunde inte behålla någonting. Det blev för Tomas att förvandla sig till sjuksyrre och försöka hålla mig vid liv. Jo, så dålig var jag helt säkert; vi killar blir ju väldigt sjuka när vi väl blir sjuka så jag var nog över kanten och vände...

Den snälla doktorn som vi ringde efter, var möjligen inte av samma tro, men hans närvaro (500 spänn fattigare) gav mig styrka att överleva, så lite senare vände febern nedåt igen, tack för det!

Vi hade planerat att åter ilasta en av 'djävulsbussarna' för att åka till Chitwan, en fin nationalpark mot Indiska gränsen, men jag

Flodbankar och våtmarker - en kontrast mot Himalaya

behövde en dag för att vila och vi passade då på att boka en förstaklassbuss istället. Inte för att det gjorde vägarna bättre, men man fick i alla fall någon komfort och möjlighet att sluta ögonen utan att tro att det var för sista gången.

Väl framme i Chitwan tog vi in på en Lodge där noshörningar bokstavligen passerade utanför fönstren! Detta hade skett natten före och vi såg spåren på grusgången. Nationalparken är ett stort stycke vildmark som håller en mängd fåglar och andra djur såsom elefanter, tigrar, noshörningar och de något mindre blodiglarna, vilket vi snart blev varse.

Regnskog, grässtapp, flodbankar och våtmarker i en spännande mix, och vi började med en kort promenad alldeles runt hörnet av campen. Vi hann inte gå många meter innan det brakade till i ett buskage och vår eminente guide Basu satte av i firsprång bort från oss! Noshörningsattack!!

Vi följde exemplet och försökte hinna ikapp vår snabbspringande guide innan besten hann

upp oss. Efter ett tag sprang vi så in i vår nye vän som hade stannat för att kolla läget. Allt lugnt. Puh! Noshörningen hade nog bara ruskat lite på sig...

Rikt djurliv

Något omskakade och inte så lite försiktiga fortsatte vi rundvandringen och vi blev inte besvikna. En bit framför oss tog en rovfågel en stor vattenlevande orm och flög sen upp i ett träd för att kalasa. Allehanda fåglar dök upp, tex storkfåglar, biätare och rovisar. Vi kunde bara ana hur läckert det skulle bli att vandra i själva parken nästa dag!

På morgonen ilastade vi en kanot som bestod av en urholkad trädstam för färd ca.sex km nedströms floden. Spännande att flyta fram längs flodbankarna där kungsfiskare, gråfiskare, hägrar, änder och olika vadare visade sig. Solen silades genom morgondimman innan den värmdes tillräckligt för att framkalla

en klarblå himmel. Vi landsattes för att under några timmar vandra åter mot lodgen. Vi fick se mycket fågel, apor och de fruktade 'molnen' av stora bin som sakta mullrade fram över landskapet. Det gällde då att huka sig och vara stilla, för man kan föreställa sig vad som skulle hända om dessa moln skulle attackera...

Vi var ledda av två guider beväpnade med kappar för att skrämman noshörningar, ele-

middagen ägnade vi oss åt elefantritt genom ett stycke skog och vi kom då mycket nära hjortar, noshörningar och en del fågel. Dessa djur blir helt orädda när vi människor sitter på elefantryggen.

Nästa dag väcktes vi tidigt för att färdas med en jeep från andra världskriget till våtmarken '20.000 lakes'. Det var ett mycket fint område med krokodiler, gott om fågel och vi fick bla se rariteten "Grey-headed Fish Eagle".

Forsskvätta (*Chaimarrornis leucocephalus*)

fanter och tigrar som strövar fritt i parken. De verkade i alla fall veta vad de gjorde trots sin något kläna utrustning.

Sista biten fick vi vada över floden som var riktigt sval och skön åt fötterna. Vi kunde inte låta bli att skämta bort hotet om de små vattenlevande varelserna såsom amöbor, hakmaskar och andra parasiter. Vi hade redan fått mer än nog av blodiglar i det höga elefantgräset under dagen. På sena efter-

Tiger.... eller...?

Vi återvände för en siesta mitt på dagen innan vi åter gick in i parken där vi omedelbart kom på färskas tigerspår på stigen där vi gått dagen innan! Enligt guiderna tydde spåren på en stor hanne, och de var övertygade att han var nära... Vi bestämde oss för att kliva av stigen för att möjligen få en skynt av tigern i skogen. Det var nämligen ganska god sikt om man hukade sig under lövverket. Pulsen steg i takt med att vi kom längre från stigen och guiderna

Urtidsjuret

viskade och pekade som att de anade att vi var nära.

Här! Ännu fler spår! Vi var definitivt i tigerområde och både jag och Tomas var på helspänn; är detta smart? Vi bestämde oss för att lita på guidernas kunskap om vad man får, bör och kan göra med tiger, och de tog oss längre in i skogen. Plötsligt stelnade de till och gav tecken åt oss att stanna. De hade hört något och ville ha absolut tystnad. Vi var nära nu. Jag hade fritt synfält och höjde försiktigt min kikare för att nå ännu längre in i dunklet, då jag ca 30 meter längre fram skymtar något ljusbrunt som rör sig i sidled. Tiger!

Pulsen rusar i höjden och vi kämpar för att få en klar bild av detta mäktiga kattdjur som söker undvika oss. Där! Prasslet av löv som flyttas av djurfötter känns öronbedövande eftersom våra sinnen skärmat av alla andra ljud. I kikaren får jag plötsligt en helsida av

en...hjort!

Besviket inser vi alla att vi blivit lurade i vår förhoppning att se tigern. Men Tomas och jag var samtidigt lite lättade eftersom vi hade varit enkla mål om en tiger hade känt sig trängd. Dock kan jag inte låta bli att tro att den stora katten låg och spanade på oss en bit bort, han var bara inte på humör att avslöja sig...

Innan det var dags att vada över floden blev vi vittnen till hur två noshörningar brakade ihop i en revirstrid på andra sidan. De frustade och tjöt och man kände urtidskrafterna fortplanta sig genom terrängen. Nöjda men trötta åt vi middag innan vi packade rygg-säckarna inför återresan till huvudstaden.

Återresan

Väl i Kathmandu nästa dag började vi känna oss mätta på Nepal. Lätt irriterade på stadens krånglande taxi-chaufförer, penga-brist,

knarkare mm, så var det dags att summera intrycken innan vi skulle dra vidare till Thailand.

Vi hade haft ett par veckors otroliga upplevelser i detta bergsrike i Himalaya. Fattigdom och elände förvisso, men mycket

gästvänlighet och spännande människomöten, och en natur som slår det mesta. Man kan bara hoppas att Nepal reser sig ur oroligheter och ser värdet i sina naturresurser. Det är och förblir deras stora hopp.

Och jag är glad att jag fått smaka på kakan.

PS. Fick nyligen meddelande om att våran guide Basu har spenderat 5 månader på sjukhus efter att ha blivit översprungen av en nohsörning!

Invigning vid Gryssen

Staffan Müller

Försonnarsolen var en värdig inramning av invigningen av Gryssenstugan. Storlommen och rödstjärten var också där, när ett 50-tal naturvänner hurrade för den fantastiska skogshuggarkojan som nu blivit en trevlig mötesplats för fågelskådare.

Göte Bergqvist och Lasse Nilsson har tillsammans med Ulla-Britt Larsson och ett antal medlemmar restaurerat det fallfärdiga skjulet till en 18-bädds svit. Matilda Engström som är en av ungdomarna i "Natursnokarna", klippte bandet till ackompanjemang av Mirjams och Tess otroligt vackra sång. Ordförande höll ett hyllningstal till Fågelklubben och Gryssenstugan och andra medlemmar arrangerade tipspromenad och en fälttävlan som genomfördes med mycket blandat resultat. Men det är en annan historia!

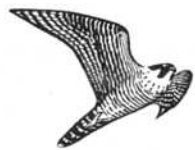
Se nu till att stugan blir utnyttjad och används som den är avsedd att brukas!

Ulla Britt har hand om bokningen och träffas på vår hemsida eller via telefon: 0247- 210 91

Gryssenstugan har fått "ansiktslyftning"

Foto: Bogdan Persson

Pilgrimsfalken erövrar Sverige

Lars Nilsson

Efter sommarens intensiva fältarbete kan vi summera en falksäsong som överträffar det mesta. Populationerna i de båda landsändarna, med Dalarna inräknat, ökar stadigt. Den mest intressanta händelsen för året är att det finns tydliga tecken på att en häckning med fåglar från de båda populationerna för första gången etablerat sig i Jämtland.

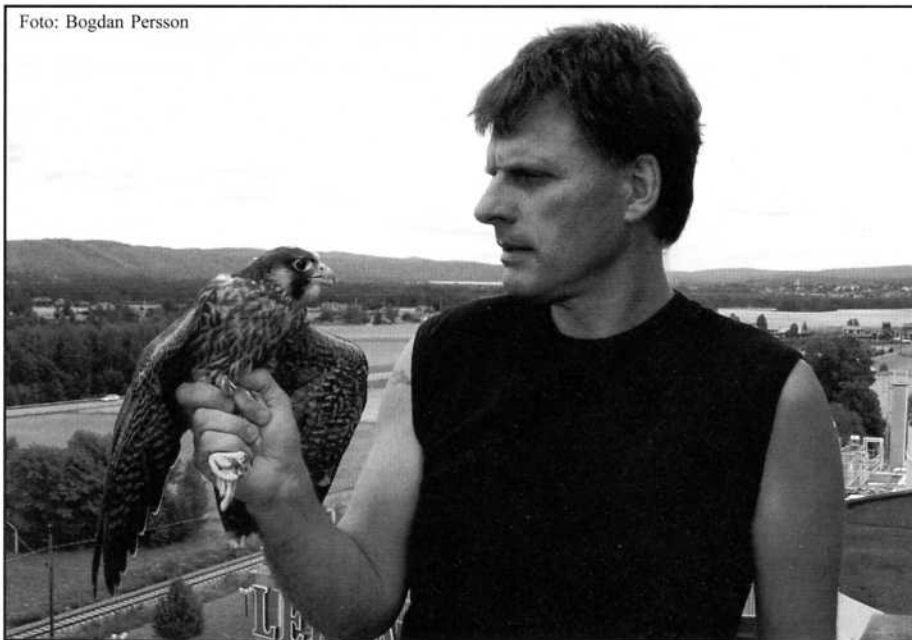
Dalafalk i Jämtland

Utsättning av pilgrimsfalk i Dalarna var tänkt att fungera som ett nav mitt i landet för att förena den nordliga falkpopulationen med västkustfalkarna. Det har nu något överraskande visat sig att den första häckningen mellan dessa båda populationer redan kan vara ett faktum, närmare bestämt i Jämtland - mitt i Sverige.

Vi fick tyvärr rapporten från Jämtland lite för sent, först i slutet av juli, då var de båda

ungarna redan flygga och de kunde därför inte ringmärkas. Vi har dock med säkerhet läst av honan som visade sig vara släppt från en *hacking*-lokal i Leksand 1999, från en kull med sammanlagt fyra ungar. Fyra år senare häckar hon med vad vi tror en omärkt hane från Norrland. Detta är i så fall en stor framgång för projektet och ett erkännande till alla som jobbat inom Naturskyddsföreningens projekt pilgrimsfalk sedan starten 1972. Det finns nu, om än en skör tråd, tecken som tyder på att

Foto: Bogdan Persson

Lasse släpper ut en ny falkunge vars "klippa" blir silon mitt i Häradsbygden.

Foto: Roland Berg

Maria Bergsten håller en unge ur Dalarnas först kläckta pilgrimsfalkskull i modern tid (år 2000). Ungen med beteckningen S4 skulle sedan bli den första ungen av de som kläckts i länet, som själv skulle gå till häckning.

pilgrimsfalken är etablerad i hela landet.

Det finns även säkra observationer på att ytterligare ett par hållit till i ett falkberg några mil österut mot Ångermanland. Dessa observationer och häckningsrapporter visar att vi inför nästa säsong måste hålla Jämtland och Härjedalen under en mera organiserad uppsikt.

Säterfalk i Älvdalen

Även i Dalarna kan vi visa på framgångar i projektet genom en ny häckning i Älvdalen.

Den första häckningen för pilgrimsfalken i Dalarna skedde år 2000, med sammanlagt tre falkungar ringmärkta och flygga. Nu har en av honorna i den kullen etablerat sig i Älvdalen. Hanen i paret är ringmärkt men ringen har inte kunnat avläsas. Paret fick ut en unge på vingar. Det fanns ytterligare två befruktade ägg i bobalen som tyvärr hade avstannat i utveckling.

I samband med häckningen i Älvdalen fick vi även kontakt med medlemmar ur Dalarnas

klätterklubb. Det visade sig vara ett gäng natur- och fågelintresserade som genast erbjöd sig att hjälpa oss med bevakning och allmän uppsikt i branterna runt om i Dalarna. Detta är ett värdefullt samarbete för projektet eftersom fältarbetet är omfattande och tar mycket tid i anspråk. Vi har ju i grunden gemensamma intressen av branter fast med olika mål och medel. Väl medvetna om Naturvårdens företräde i detta fall så kunde vi ändå snabbt enas om ett samarbete med ömsesidig respekt för våra intressen - istället för onödiga konflikter. Samarbete är vägen till framgång för alla

parter.

Utsättning av falkungar

Utsättning av falkungar i s.k. *hacking* har för året genomförts på fyra olika ställen i Dalarna. Sammanlagt har femton ungar frisläppts i Borlänge, Gagnef, Leksand och Rättvik. Utfallet har varit förhållandevis bra, men två falkar har hittats döda och två falkar försvunnit på ett tidigt stadium, efter bara några dagar. Den ena falken hade förmodligen bitits ihjäl av en räv och den andra blev dödad av tåget vid Leksandsbröd.

Under det första året överlever bara ca 20 % av ungar, men dessa kan förväntas återkomma året därpå för att häcka eller leta lämpliga branter för kommande häckningar.

Vi hade inför årets säsong hoppats på och planerat för att ta emot ett femtontal ungar. Denna önskan gick i uppfyllelse tack vare ett omfattande fältarbete och professionellt jobb av Nordens Ark. Arken lyckades till 100 % kläcka falkäggen i de avancerade kläcknings-

Foto: Lars Nilsson

Den förste i andra generationen av "äkta dalafalk". Älvdalen, sommaren 2003.

maskinerna, med hjälp av en mycket väl fungerande teknik och inte minst en väl utvecklad fingertoppskänsla. Arken har för tillfället ett tjugotal avelsfalkar som till nästa år skall kunna ge ytterligare tillskott av ägg och ungar. Det handlar mycket om att göra rätt saker i rätt ordning när tiden är inne för förberedelse till parning. Detta speciellt därför att det handlar om burhållna falkar och människans inblandning.

Till nästa år har vi planerat för att ta emot ett tjugofemtal ungar. Vi kommer då även att få hjälp av fågelklubben Vingarna i Vansbro och förhoppningsvis även Naturskyddsföreningens lokala grupp i Malung.

Falkhäckningar i Dalarna

Vi har nu, i och med årets nya par i Älvdalen, sammanlagt tre etablerade par i Dalarna. Två

av paren fick ut varsin unge, en av varje kön. De lade dock totalt tre befruktade ägg vardera, men där tråkigt nog två ägg hos varje par hade avstannat efter ca 10 dagar. Detta tyder sannolikt på att ett oväder dragit fram och kylt äggen så att bara ett av dem klarat sig i varje bo. Vid kraftigt regn, kyla och blåst kyls äggen snabbt ner vid en störning eller vid ett för långt ruvningsbyte där äggen plötsligt måste lämnas oskyddade för en tid.

Honan i det tredje paret var ensam under hela våren vilket tyder på att den unga hanen sannolikt förolyckats under vintern. Strax före midsommar dök helt överraskande en ettårig falkhane upp vid hennes sida. Den hade släppts som *hackingfalk* i Borlänge året innan. Det hade dock gått för långt in på sommaren för att det nybildade paret skulle kunna gå till häckning.

En mycket märklig och överraskande

händelse utspelades dock vid en av våra lokaler där vi frisläpper falkar. Ungarna frisläpptes i början av juli och efter någon vecka så dök den ensamma honan upp vid deras sida och visade tydliga tecken på att hävda revir. Hon gick efter en tid ner och hämtade mat i *hackinglådan* och började därefter mata sina nyfunna fosterbarn. Det har mig veterligen aldrig hänt förut att en vild hona börjat mata ungar trots att hon inte själv lagt ägg och ruvat, en mycket märklig men kul händelse.

Efter ytterligare några veckor fick även hanen tillträde till berget, under strikt kontroll av honan. Vi får se till våren om de är mer överens om tagen och kan gå till häckning. I så fall blir det den tredje hanen som den blott

femåriga falkhonan häckar tillsammans med.

Tack å bock

Jag vill naturligtvis passa på tillfället att tacka alla Ni många ansvarsfulla och ideellt arbetande "naturmuppar" som bidragit till att årets falksäsong blev den bästa sedan starten för tio år sedan. Ett förträffligt sätt att fira ett 10-årsjubileum.

Jag avslutar även årets hälsning från Naturskyddsföreningens projekt pilgrimsfalk med uppmaningen att det bara kan bli ännu bättre och vi får samlas med förnyade krafter mot ännu större framgångar i projektet nästa år.

Väl mött och på återseende under år 2004!

Fågelklubben startar projekt tretåig hackspett

Den tretåiga hackspetten är en art som förefaller vara hårt knuten till äldre barrskogar. Den kräver minst 6-10 ha sammanhängande skog för att kunna gå till häckning. Främst hittar man den i gamla granskogar, men ibland även med högt inslag av tall. Granskogarna som fågeln hemsöker är ofta av nyckelbiotopskaraktär och därvid fungerar den som paraplyart för många andra växt och djurarter som även de kräver liknande biotop.

Skogsbrukets höga uttag av äldre skogar blir snabbt ett allt större hot mot artens fortlevnad i kommunen. Leksands Fågelklubb startar nu "projekt tretåig hackspett", med syfte att i första skedet inventera bestånden av arten och sedan även följa upp utvecklingen. Vi vill även uppmana skogsindustrin, markägare, SVS och kommunens politiker att uppmärksamma problemet och göra vad som står i deras makt för att gynna en av Sveriges, på sikt hotade fågelarter.

Känner du till ett revir av tretåig hackspett i Leksand? Vi vill ha in rapport på samtliga observationer av arten inom Leksands kommun. Ring och berätta till projektansvarige:

Anders Ståhl, tfn 0247-142 53, mobil 070-637 06 68, e-post: anders-stahl@swipnet.se

Foto: Kalle Bergström

Tretåig hackspett
(*Picoides trydactylus*)

Tubkikare köpes! Thomas Jonsson, fågelklubbens ungdomsledare söker begagnad tubkikare. Tfn. 0248-401 43, alt. 070-299 14 56

Falkhonan E8 adopterade flygfärdiga ungar i Gagnef

Bror Wallbom

Falkåret vid Djurmoklack och Oxberget år 2003 blev fyllt av händelser och dramatik trots utebliven häckning. Årets första falk kom som vanligt i slutet av mars månad. Det var den gamla honan E8. Alla falkintresserade var nu förväntansfulla. Hur skulle årets falksäsong avlöpa med tanke på fjolårets misslyckade häckningsförsök? Honan var på plats, men var var hanen?

Dagar blev till veckor men ingen hane visade sig. Honan fanns kvar i området hela tiden och såg ut att ha allmänt tråkigt, hela tiden spanande upp mot skyn för att eventuellt upptäcka något sällskap. Men fjolårshanen tycktes inte dyka upp och tiden rann iväg. Skulle det bli någon häckning?

Det kändes vemodigt att höra honan locka med sitt jamande läte, när hon försökte få kontakt med sin partner.

Ny uppvaktare

Strax före midsommar började det hända saker! En ny falk dök upp i området. Det visade sig vara en fjolårshanne (projektfalk från närområdet), avläst Z6. Det märktes snart att hanen var för ung för honan. De fick ingen riktig närkontakt och han uppträdde lite valpig.

När det stod klart att det inte blev någon häckning, togs ett beslut inom projektet att prova med en utsättning (hacking) på Oxberget. Dels för att det fungerat bra tidigare och dels kändes det spännande med den gamla honan och den nya projektfalken i området. Sagt och gjort! Den gamla lådan var på plats vid Oxberget en vecka innan de nya projektfalkarna anlände.

Ett och ett halvt dygn efter att hackinglådan iordningsställdes satt den gamla honan vid berget och undrade vad som var på gång. Under de 5 dygn som falkungarna satt i buren

hände sen inget speciellt. Falkarna som anlät från Nordens ark bestod av 2 hanar och 1 hona, alla 35 dygn gamla, hitkomna för att få prova sina vingar i det fria, från Oxberget på sitt 40:e dygn.

Frisläppning

Nu kom några spännande dygn. Vad skulle hända när de nyanlända ungarna upptäcktes av dem som redan var etablerade på plats? Andras ungar hade ju vid liknande händelser godkänts som egna av andra par, endast då de varit dunungar. Äldre ungar med utväxt fjäderdräkt hade inte accepterats. De hade istället betraktats som inkräktare. Frågorna var många, hur skulle det här sluta? En gammal hona som "äger" berget, en nyanländ ung hane som trevande försöker komma till på något sätt, samt tre främmande nya flygga ungar... vilken röra!

Allt fungerade normalt det första dygnet sedan buren öppnades. Nästan över förväntan. Alla tre flög inom 3 timmar... rena bingon med tanke på bevakningen!

Dag 2 hade vi fått främmande vid buren, då hade honan anlät till hackingen. Det var omöjligt att obemärkt kunna utfodra våra ungar. Hon hade fullkomlig kontroll över vad som hände på platsen. Hon försvarade området med ideliga attacker, precis som vid en häckning. Ska ungar få ta del av maten vi levererat eller tänker hon ta den för egen

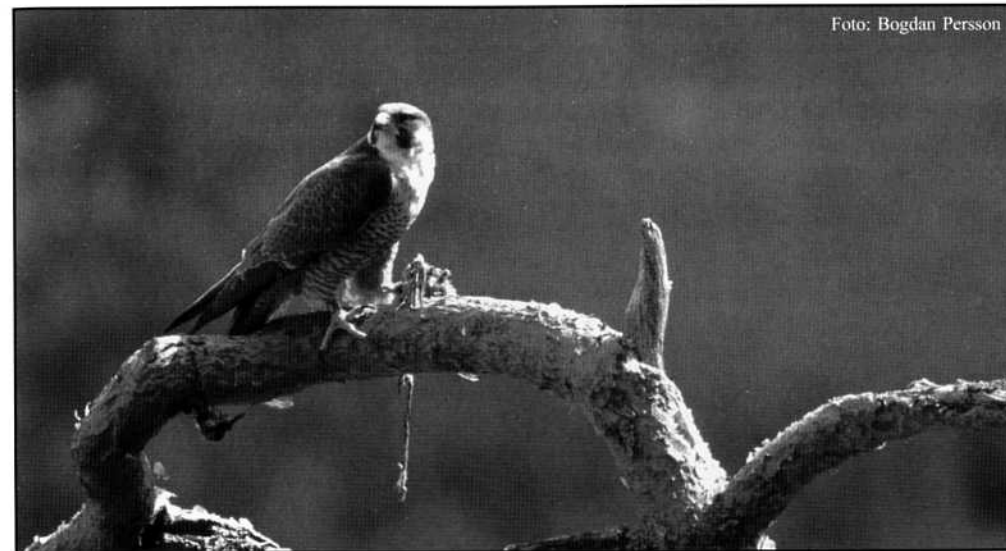

Foto: Bogdan Persson

Honan Eva-Lotta (E8) får kanske sin tredje häckningspartner kommande vår.

del och kanske rent av jaga iväg eller anfalla ungarerna när de söker sig till matplatsen?

Ungarna uppträder som de brukar, tiggande, flaxande och undersökande sin omgivning, med en spänd och förvånad hona vid deras sida. Vi har ingen aning om hur det ska gå, men oron finns att våra skyddslingar inte ska få sin mat. Vi har hela tiden honan i kikaren, men vad har hon i kikaren?

Adoption

Vi blir riktigt oroliga för att ungarerna inte får den mat som de behöver, för honan börjar plocka med maten. Hon tar den med sig och drar iväg ut i luften och försvinner... för att strax återkomma med bytet hängande under sig, lockande på ungarerna som sitter på stupkanten av berget. De sitter som ???

Äntligen vet vi och det ska väl inte undanhållas er... nu trillar en och annan tår. Det är helt ofattbart! Honan tar över. Vi ser hur hon fördelar maten. Unge efter unge kastar sig ut i luften och hämtar sin mat hos henne.

Så här fortsatte honan hela säsongen ut. Vi fortsatte leverera mat till berget, eftersom vi inte kunde få bekräftat om honan jagade något själv. Normalt ska ju en hane förse henne med det mesta i matväg. Däremot fanns honan alltid på plats och bevakade ungarerna.

Vad blev det av den unge hanen då? Han var vid enstaka tillfällen närvarande mest som pryoelev, skulle jag tro. Han verkade inte särskilt uppskattad i församlingen, men mot slutet av sommaren observerades allt oftare alla fem falkarna tillsammans i ett allt större område i landskapet. Vi hoppas nu att vår unge pryoelev har vuxit till sig till nästa vår i Gagnef.

PS. Vår gamla hona E8-an har det nog bäst och bekvämast av alla. Hon tror nog att hon hittat någon slags falkautomat, där det kommer både mat och ungar ur en låda på Oxberget! DS

Mv. h. Falkbevakningen i Gagnef

MITT VACKRASTE MINNE

Text & foto: Manollo Rodriguez

Först av allt måste jag klara ut det konstiga namnet? Jag heter alltså Manollo Rodriguez! Ett namn som Manollo Rodriguez reagerar människor på. Ett sådant namn associerar till spansk tjurfäktning! Det må vara hänt, hur som helst, det bästa jag vet är att tillbringa mycket tid i naturen. Det är min livsstil. Är född i Falun och har tillbringat min uppväxt i en liten by som heter Grytnäs utanför Leksand, hjärtat av Dalarna. Min far kommer från Spaniens nordligaste bergstrakter, en bergsby högt uppe i ödebygden. Mor kommer från västra Jämtland, en fjällby som heter Häggsåsen. Byn ligger högt och har milsvidd utsikt österut, ner mot Storsjön. Vilken röra! Därav det något ovanliga namnet.

Drömmen

Mitt stora intresse för djur och natur startade i mycket tidig ålder, vilket jag uppskattar mycket högt i dag. Av naturliga skäl har jag vistats mycket i skog och mark, gärna med kameran som min bästa vän. Mina idoler har varit naturfotografer som Bertil Pettersson och Bo Kristiansson mfl. Mycket bilder har det blivit genom åren och då på svenska vilda djur. Allt från små ekorrar, vackra råbockar med ståtliga hornuppsättningar, till älgar har varit mina motiv. Men den stora lyckan har länge varit att få en björn framför kameran. Björn har jag sett en del genom åren och då i mycket dåligt fotoljus och ibland även utan kamera. Många timmar, dagar, år och många mil i bil efter dåliga grusvägar har det blivit, men utan att riktigt lyckats. Någon suddig bild på flyende björn har det blivit. Men skam den som ger sig! Jag ville så gärna ta min drömbild! Naturligtvis krävdes en stor portion tur om det skulle lyckas. Allt måste stämma. Men man får en fruktansvärd "tur" om man håller på länge!

"Smultronstället"

Mycket tid har jag tillbringat på ett speciellt vackert berg, med milsvidd utsikt över

vildmarken, ett berg där det till och från brukar passera någon björn. Ofta med stort välbehag kunde jag sitta på bergets topp och kikaspana efter björn. Känslan av att det någonstans där ute skulle finnas björn, gav mig en styrka, en form av trygghet av det vilda. Även denna tidiga vårkväll var jag på väg till mitt smultronställe. Det var en härlig kväll, solen sken, himlen var klarblå och allt var nästan kusligt stilla. Ibland hördes tranornas skrik i fjärran, även någon speltokig orre var i farten. Redan efter en kort förflyttning upp i berget upptäckte jag fullt av synliga spåravtryck efter björn i den gamla basvägen. Spänningen steg! Försiktigt förflyttade jag mig fram till en liten, liten myr där jag blev sittande på en bekväm sten, samtidigt hämtade jag andan och smakade på en god kopp kok kaffe. PLÖTSLIGT hördes en kvist som knäcktes! Sekunderna tickde iväg, men ingenting händer. Minuterna gick och fortfarande händer inget. Visst var det en kvist? Eller? Allt var tyst, tyst, tyst. Kanske var det en av alla traktens älgar? Eller? DÄÄÄÄÄR !!! På ca 100 meters avstånd kom det en ensam BJÖÖÖÖRN lufsande sakta över myren.

Lycka vid myren

Jag tillät mig att njuta av tillvaron, vilken storslagen syn. Försiktigt kröp jag ner i skydd av ett litet vindfälle. Björnen stannade då och då för att lyssna. Jag höjde försiktigt min Canon EOS 30 med mitt ljusstarka 2,8/300mm objektiv. Björnen kom allt närmare, rakt mot mitt håll, rakt i min famn! HÄÄÄÄÄÄÄÄÄÄRLIGT! Ljuset var det bästa tänkbara, bättre än så här kan det inte bli. Solen stod perfekt på himlen och färgade björnen härligt gyllenbrun. Avståndet minskade hela tiden väsentligt. Jag kan medge att det var mycket spännande, hjärtverksamheten ökade en aning, men jag blev tvungen att behålla lugnet. Jag fick absolut inte miss-

lyckas! Jag kunde se glimten i björnens ena öga, samtidigt tar jag den första bilden. Björnen stelnade till av kamerajudet, tittar åt mitt håll. Avståndet kanske var väl nära, trots detta lät jag ta ytterliggare en bild. Den kraftigt byggda muskulösa björnen fick nu nog, störd av min närvaro sprang den så att myrvattnet stänkte högt upp i luften.

En härlig upplevelse jag sent kommer att glömma! Efter denna händelse har det blivit en del trevliga bilder på vilda svenska björnar. Men någon bättre bild än den björnen, på den lilla myren har det inte blivit.

DRÖMMEN ÄR UPPFYLLD! SKAM DEN SOM GER SIG!

Vill du bli stödjande medlem, ÖRNFADDER, i föreningen ÖRN-72? Kostnaden är 100 kr/år. Som tack får du information från det nordiska örnarbetet, samt tidskriften KUNGSÖRNEN, 1 gång/år. Betala in avgiften på postgiro 83 36 72-9 (Örn-72). Mera info: Bogdan Persson (telefon och adress se sida 2.)

Runde med Leksands Fågelklubb

Lisbet Neil Persson

Tidigt på morgonen den 29 maj rullade två minibussar ut från Leksand. Deras destination: Runde, Norges sydligaste fågelberg. Resan dit var en resa genom årstiderna. Från uppe på fjällen, med snö och hårt slutna knoppar på björkarna, till sommaren i de grönskande dalarna.

Resan tog nio timmar så vi hade gott om tid att njuta av naturen och alla dess förändringar. Väl ute vid kusten, på Runde, regnade det naturligtvis...

Nästa dag hade dock vädret antagit en mera gynnsam karaktär och vi var tolv pustande fågelskådare som begav oss upp på fjället. Väl uppe var utsikten vidunderlig. Ovanför oss lekte storlabbar och under oss var fåglarna som ett myggstim mot vattenytan. På klipporna och ute på vattnet låg sillgrisslor och tordmular. Lunnefåglar, med sina röda

stoppljus till fötter landade vid sina bohålor, bara metrar nedanför oss. Havssulor cirklade över havet, i sällskap av stormfågel och tretåig mås. Från de kamerautrustade hördes ett ivrigt knäppande.

Även följande dag bjöd på ett strålende väder, samt en något strapatslik klättring. Vi åt lunch vid en sötvattensjö i sällskap av ringtrast och labb. Även ögonkontakt med havsörn kan skrivas in på listan över häftiga lunchminnen.

Eftermiddagen spenderades med valfria strövtåg på fjället och, på vissa håll, studier av den norska kust/fjällfloran.

Morgonen därpå packade vi åter in oss i bussarna och begav oss iväg hemåt, i alla fall jag med en tanke att komma tillbaka.

Foto: Margareta Wiman

Foto: Margareta Wiman

Ovan: Rast med förmidabel utsikt över Runde

Höger: Stormfågel (*Fulmarus glacialis*), karaktärsfågel på häckningsklippa

Leksands backsvalor inventerade år 2003

Bogdan Persson

Backsvalan - utsedd av Sveriges Ornitologiska Förening (SOF) till årets riksinventeringsart, blev föremål för inventering även i Leksands kommun. Fågelklubbens arbetsgrupp som genomförde inventeringen, bestod av följande personer: Frasse Blomberg, Hans Hyttsten, Annika Leggård, Staffan Müller och Bogdan Persson.

Foto: P. Roland Johanson/N

Resultatet blev 354 inräknade häckningar, fördelade på 6 kolonier, enligt följande:

- Bäckenhamn: 179 häckande par
- Gräv-Skanska: 57 häckande par
- Gråda, älven: 49 häckande par
- Heden, sandtaget: 40 häckande par
- Igelberget, sandtag: 24 häckande par
- Älven, nerströms gamla bron i Leksand: 5 häckande par

Totalt 354 par är tämligen bra med tanke på minskningen under 90-talet, men långt ifrån hur det såg ut en gång i tiden, då enstaka kolonier kunde bestå av över 400 bon. Backsvalans numerär i landet är på kraftig tillbakagång och har så varit under ett par decennier. Det är viktigt att deras boplatser hålls öppna, men tyvärr verkar en stor del av problemet ligga i svalornas övervintringsområden och på deras flyttningväg. Saharaökens tilltagande utbredning är det stora problemet som människan måste ta tag i. Svalornas kraftgång är en varningens signal som bör tas på allvar.

Natursnokarnas sida...

Natursnokarna är en ungdomsverksamhet som bedrivs i ett samarbete mellan Naturskyddsföreningen i Leksand och Leksands Fågelklubb. Natursnokarna är ett sätt att väcka och tillvarata barns naturintresse. Aktiviteterna varierar, allt från fågelskådning till fisketurer och stjärnskådning. Ibland övernattar vi i någon skogskoja, berättar spökhistorier och grillar korv över öppen eld. Det ska vara spännande och kul att umgås i och med naturen!

Ledare för Naturnokarna är även i år Britta, Katarina och Annelie. Och så har vi hjälp ibland av entusiaster som har kunskap om det vi inte kan så bra. För tillfället är vi 12 snokar, mellan 9 och 13 år. Närmast på programmet står övernattnings i Gryssenstugan, 28-29 november. För våra framtida aktiviteter, kontakta Annelie Stenberg, tfn 0247-349 93

Sparvuggleungen får symbolisera ungdomen

Foto: Sören Stenberg

Ungdomsverksamheten utökas!

Natursnokarna har varit mycket ihärdiga under de senaste åren. Nu vill Fågelklubben göra något alldeles extra för de lite äldre snokarna och bilda en ungdomsgrupp. Tomas Johnsson, 15 år, har lovat att hålla i gruppen, vars kommande aktiviteter presenteras i programbladet som bifogas denna tidning.

Hjärtligt välkomna alla nya medlemmar!

“Sveriges bästa fågelklubb” ökar medlemsantalet igen! Det har blivit ett vinstgivande koncept att verksamheten ligger hos arbetande kommittéer i stället för på en styrelse. Ni som har blivit nya medlemmar tar förslagsvis kontakt med någon kommittéansvarig för att inte vara passiva medlemmar. Våra projekt med kontaktmän finns beskrivna i välkomstbrevet som skickats till Er. Er insats behövs så väl i vårt arbete för att förbättra förutsättningarna för fågellivet i Leksand!
Ordf. Staffan Müller

Samuel Skoglund, Leksand

Jan Wester, Insjön

Jan Gunnar Sande, Korgen, Norge

Göran Rosenlind, Stockholm

Hanna Bortas, Gävle

Paul N. Johnson, Prag, Tjeckien

Håkan Ekström, Ransta

Mariana Ekström, Ransta

John Palm, Hedemora

Lars Jobs, Tibble

Stig Olson, Leksand

Karl-Axel Johansson, Bromma

Birgit Johansson, Bromma

Gösta Larsson, Sollerön

Sven Eriksson, Hedemora

Sofia Wadell, Insjön

Åke Lindgren, Siljansnäs

Lena Linzie, Insjön

Åke Dalberg, Plintsberg

Märta Sundbaum, Tällberg

Solveig Snarf, Bjursås

Åke Dahlström, Sågmyra

Lotta Adehed, Rättvik

Yvonne Hollén, Leksand

Anna-Karin Dahl, Västannor

Foto: Sören Stenberg

Rapportera dina fågelobservationer till Leksands Fågelklubb!

Du avgör själv vad som är värt att rapportera... en extra tidig sädesärta, eller en felnavigerad alpseglare. Mats Knutsson sammanfattar i nästa nummer av FiL om året som gått. Självfallet avslöjar vi inte lokal för känsliga häckningar och vi respekterar din önskan om att hålla lokalen hemlig, oavsett anledning. Rapportmottagare: Mats Knutsson, tfn 0247-413 68, mats.knutsson@leksand.mail.telia.com

Organisation Vårt program Nytt / Andrat Lösnarby
 Bli medlem Projekt Reseberättelser Klubbstämman Länkar
 Körverksamhet Fågelökader Arbetskravningar Startöda

Välkommen till Leksands Fågelklubb!

Ursäkta att sidan har varit nere ett tag. Det har varit byte av dator mm. Tyvärr har det nya materialet försvunnit och gammalt kommit istället. Sidorna kommer att åtgärdas varrefter.

Leksands fågelklubb är en aktiv förening av fågelintresserade, såväl unga som äldre. Tillsammans driver vi många fågelprojekt i egen regi, men även i samarbete med andra klubbar och föreningar. Är Du nyfiken på vår verksamhet, utforska vår site eller kom på några av våra exkursioner eller träffar i klubbstugan vid Limsjöns södra utlopp.

Rapportera in dina observationer av HAVSÖRN i Leksand, 2003!
 Läs mer.

Aktuellt just nu

"Sittskådning" vid Limsjön
Söndag, 28 september
 En kul form av fågelokådning där flera lag tävlar om vem som ser och hör flest fågelarter från en fast punkt vid Limsjön, under begränsad tid. Vi samlas vid Norsbro kl 8.00, där vi lottas in i lag om 3-4 personer i varje. Lämpliga späningsställen runt sjön väljs och sedan lottas även dessa ut till lagen. Samtliga lag kommer att ha minst en kunnig fågelokådare, med tillgång till publikare. Spänning sker sedan mellan kl. 9 och 12. Priser till vinnarlaget! Alla är välkomna, oavsett kunskapsnivå. För mera information ring vår kontakt Bogdan Persson, tfn 0247-154 76

Filmafton med Ingemar Lind/N
Måndag, 6 oktober
 Plats: Miljökontoret (bredvid OK).
 Tid: 19.00.
 Entre 50 kr inkl. fik. Naturfilmaren och naturfotografen Ingemar Lind/N gästar oss ännu en gång och visar oss sin senaste film "Med tranorna mot söder". Den är en fristående fortsättning på filmen "Kuorga" som han visade i fjol. För info ring Inga-Lill Paulsen Andersson tfn 0243-230369.

Välkomna!
 Vill du ha en påminnelse via e-post om klubbaktiviteter? Anmäl ditt intresse.

Du är besökare nr 145 sedan 2000-11-10

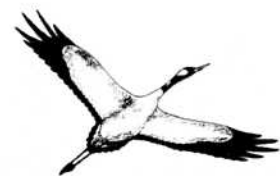
<http://fagelklubben.leksand.nu>

Vår hemsida uppdateras regelbundet och där får du nyheter om våra aktiviteter, information om våra projekt, med mera. Numera finns även korta rapporter i text och bild från de evanemang som varit. Ansvarig för hemsidan är Ulla-Britt Larsson, tfn. 0247-210 91, e-post: ulla.21091@telia.com

Fortsätt spana efter havsörn i Leksand!

Leksands Fågelklubb kartlägger havsörnens uppträdande i kommunen. Vi vill ha in så många rapporter som möjligt för att få bättre kunskap om havsörnen i Leksand. Finns det stationära havsörnar, eller är det bara strykande fåglar vi ser? Hur många individer kan det röra sig om? Någon ringmärkt örn? Hjälpt oss få svar på frågorna genom att hålla ögonen öppna och låta oss ta del av observationerna.

Rapportera till Bogdan Persson, tfn 0247-154 76, alt. 073-800 87 20
 e-post: bogdan.persson@telia.com
 Det går även att rapportera via vår hemsida: <http://fagelklubben.leksand.nu>

Leksands Fågelklubb

Styrelsen

Ordförande		
Staffan Müller	070-322 23 45	staffan.myller@leksand.se
Sekreterare		
Margareta Wiman	0247-334 00	margareta.wiman@mail.bip.net
Kassör		
Göte Bergqvist	0247-228 24	gote.l.bergqvist@nordea.se
Ledamöter		
Anders Ståhl	0247-142 53	anders-stahl@swipnet.se
Annika Lekgård	0247-333 45	annika.lekgard@tiscali.se
Bogdan Persson	0247-154 76	bogdan.persson@telia.com
Inga-Lill Paulsen Andersson	0243-230 369	lars-ake.andersson.gimmen@telia.com

<http://fagelklubben.leksand.nu>

Projektansvariga

Projekt pilgrimsfalk		
Lars Nilsson	0247-333 92; 070-329 13 57	
Projekt berguv		
Henry Pollack	0247-409 64	
Ungdomsgruppen		
Annelie Stenberg	0247-349 93	
Projekt slaguggla/tornfalk		
Gunnar Lind	0247-348 66	
Örnutfodring samt backsvaleinventering		
Bogdan Persson	0247-154 76	
Ringmärkning vid Limsjön		
Inga-Lill Paulsen Andersson	0243-230 369	
Rapportmottagare		
Mats Knutsson	0247-413 68	mats.knutsson@leksand.mail.telia.com
Gryssenstugan, samt hemsidan		
Ulla-Britt Larsson	0247-210 91	ulla.21091@telia.com

Våra övriga projekt och projektansvariga hittar du på vår hemsida